

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Posudek oponentky

Autorka práce: Magdaléna Radimecká
Název práce: Transgenerační přenos agresivního chování v souvislosti s domácím násilím
Autor posudku: Mgr. Zuzana Podaná, Ph.D.
Návrh klasifikace práce: *neprospěla*

Základní charakteristika práce.

Teoreticko-empirická práce využívající sekundární analýzu kvantitativních dat.

KONCEPČNÍ STRÁNKA PRÁCE

Má práce jasně formulovaný záměr, cíl, výzkumnou otázku a odpovídají jim závěry?

Reálným cílem práce je posoudit, jestli studenti se zkušeností s násilím mezi rodiči v době jejich dětství mají vyšší šanci na výskyt partnerského násilí ve vlastním vztahu. Autorka však tento cíl formuluje v práci různě, většinou však zavádějícím způsobem. Např. v úvodu píše „Cílem této práce je, na základě druhotné analýzy dat z Pilotní sondy studentů z roku 2018, určit platnost hypotéz, které se pokoušejí nabídnout vysvětlení, jakou roli či vliv má zkušenost respondenta s násilím v jeho původní rodině na reprodukci domácího násilí v jeho současném partnerském vztahu.“ (str. 9), z nichž by čtenář očekával vysvětlení mechanismu přenosu násilí, nikoli pouhé zjištění jednoduché korelace dvou jevů. Stejně tak naznačovat kauzalitu vztahu („vliv“) – což se opakuje i ve formulaci hypotéz – je neadekvátní.

Dále autorka opakovaně uvádí, že její hlavní teze je: „Mezigenerační přenos agresivního chování má vliv na reprodukci domácího násilí“, kterou považuje svojí analýzou za prokázanou (např. str. 4). Z mého pohledu je znění teze v kontextu práce zcela nesmyslné a rozhodně nijak nesouvisí s prezentovanými výsledky analýz.

Má práce adekvátně stanovenou a jasně vyloženou metodu a postup řešení?

Postup výkladu je standardní, v obsahu jednotlivých částí jsou větší či menší problémy (viz dále).

Jsou jednotlivé části práce (zejm. teoretická a empirická) vyvážené a vhodně propojené, vytváří text konzistentní celek?

Teoretická část představuje relevantní základní pojmy, nikoli však přehled dosavadního výzkumu mezigeneračního přenosu partnerského násilí, který by autorka mohla využít při interpretaci a reflexi svých výsledků. V části diskuze pak poměrně nestandardně vztahuje své výsledky ke zjištěním jiného českého výzkumu, který však nebyl představen v teoretické části.

Jsou argumentace a text práce vystavěny logicky, jasně, srozumitelně? Má práce přehlednou strukturu?

Text práce má poměrně obvyklou strukturu, nicméně obsah některých částí (diskuze, závěr) není standardní (viz dále).

Hodnocení kvality teoretické části práce (relevance k tématu a záměru práce, šíře a hloubka, vhléd autora do problematiky, samostatnost, originalita zpracování,...).

Teoretická část je poměrně stručná a zasloužila by si významněji rozpracovat. V úvodu se autorka věnuje vymezení základních pojmů a stručně charakterizuje některé relevantní fenomény (např. domácí násilí, jeho formy). Následně stručně popisuje fenomén mezigeneračního přenosu a vybírá jeden přístup k jeho vysvětlení – teorii sociálního učení – o němž trochu více pojednává (ale opět spíše povrchně). Argumentem pro výběr této teorie je, že z ní autorka vychází „při psaní této bakalářské práce“ (str. 18), s čímž ale nelze souhlasit, neboť její hypotézy se zaměřují pouze na existenci mezigeneračního přenosu, nikoli na vysvětlení jeho mechanismu. Zcela absentuje snaha představit výsledky dosavadního výzkumu v oblasti mezigeneračního přenosu partnerského násilí. Závěrečný oddíl 1.6.2 zaměřený na etiologické teorie partnerského násilí působí nadbytečně (a celý je postaven na přehledu z jednoho staršího českého zdroje).

Hodnocení kvality empirické části práce (adekvátnost použitých metod a postupů vzhledem k cíli práce, správnost aplikace metod a postupů, prezentace a interpretace výsledků,...).

Empirická část je založená na sekundární analýze dat, kdy autorka testuje tři navržené hypotézy prostřednictvím korelační analýzy. Ačkoli se jedná o zcela standardní úkol, který by absolvent bakalářského studia sociologie měl rutinně zvládat, text vykazuje značné množství nedostatků.

Již v kapitole 2 při představení dat a základních charakteristik respondentů se studentka dopouští řady nepřesností a chyb. Na str. 20 píše o „nesezdaných“ respondentech namísto respondentech, kteří nemají partnerský vztah. V kapitole 2.1.2 je pak popis charakteristik rodiny původu velmi nepřehledný a kusý, často i vyloženě chybný, a pokud by čtenáři měl něco říci, bylo by potřeba přidat rozložení daných proměnných v tabulce (anebo výrazně zapracovat na slovním popisu).

Příklady chyb a zavádějících tvrzení:

„U 30,9 % respondentů zajišťovali finanční zdroje pro ekonomické zabezpečení rodiny oba rodiče“ (str. 21). Správně má být: oba rodiče přibližně stejnou měrou.

„Co se týče domácích prací, významná respondentů uvádí, že tyto činnosti v rodině vykonávala především matka (32,7 %).“ (str. 21). Údaj 32,7 % je podíl odpovědi „6“ na 7bodové škále.

„V případě matky zvolilo odpověď „Rozhodně nesouhlasím“ 71 % [...]“ (str. 22). Správně má být: „Rozhodně souhlasím“.

V kapitole 3.1 studentka konstruuje 4 součtové indexy, které následně kategorizuje. Z mého pohledu je problematická již sama volba součtového indexu, která by měla být dobře zdůvodněna. Dále není nijak pracováno s chybějícími hodnotami, kdy respondenti s částečně nevyplněným dotazníkem mají automaticky nižší maximální možné skóre.

Nejvíce problematická je však následná kategorizace indexu, která není v textu popsána a z přiloženého syntaxu je zřejmé, že je zcela arbitrární (je i očividné, že studentka prostě zkoušela různé verze). Vytvořeným kategoriím pak svévolně přiřazuje názvy indikující četnost výskytu, která z povahy konstrukce indexu nemůže odpovídat realitě. Například do kategorie „téměř nikdy/občas“ u indexu viktimizace může spadnout respondent, který uvedl, že se mu děje jedna forma násilí „neustále“. Naopak v kategorii „nikdy“ pak může být jedinec, jenž se s jednou formou násilí – třeba i vážného – setkává několikrát za rok.

Naprosto absurdní je pak situace, kdy index viktimizace a páchaní násilí je kategorizován různě, ačkoli je založen na stejné sadě otázek, jen s dotazováním na roli buď oběti nebo pachatele. Tedy například skóre 14 (což může být výše popsána 1 formou násilí několikrát ročně) je v případě viktimizace bráno jako žádné násilí, v případě páchaní však již spadne do kategorie „téměř nikdy / občas“. Zde jen podotýkám, že vzhledem k otřesné podobě přiloženého syntaxu je obtížné vůbec zjistit, co přesně studentka dělala.

Autorka výrazem „alespoň nějaká zkušenost“ (např. str. 24) míní pouze kategorii „téměř nikdy / občas“, což je zavádějící (a pro čtenáře matoucí).

Popis dílčích proměnných v tabulkách 1,3,6,9 není zvolen příliš vhodně (nějaké znázornění distribuce by bylo názornější), popisky jsou částečně v angličtině a i znění otázek by bylo vhodné uvádět v přesném znění.

Cronbachovo alfa nemá smysl prezentovat tabulkou.

Index měřící hodnocení rizika výskytu partnerského násilí ve vztahu není vhodné nazývat „index postojů respondenta“. V této části je rovněž chybně uvedeno maximum škály (6 namísto 10 – str. 26) a nejedná se nutně o aktuální vztah (str. 27). Deklarované rozdíly podle pohlaví v tabulce 4 nejsou statisticky testovány a na první pohled jsou zanedbatelné (otestování rozdílů chybí i v tabulkách 4 a 7).

Oddíl 3.2 prezentuje výsledky tří bivarietních analýz. Bohužel i tato část práce trpí řadou netriviálních problémů.

V oddílu 3.2.1 je poměrně zbytečně připomenuto znění jedné z proměnných, kdy je ještě chybně uveden rozsah škály. Graf 5 je nedostatečně popsán, takže není jasné, co má prezentovat (nehodný titulek), ani co jednotlivé sloupce zachycují (analogický problém je i u grafů 6 a 7, kde dokonce chybí i legenda pro barvy pruhů). V Grafu 5 poslední sloupec přesahuje 100 % (je i vyšší nežli ostatní), v grafu 6 je pak chyba v první sloupci, kde nejvyšší kategorie má očividně chybný popis 18,2 %. V textu je pak chybně uveden údaj pro nejvíce zastoupenou odpověď „nepravděpodobné“ (má být 61,3 %, nikoli 57,2 %).

Hodnotu Kendallova tau nemá smysl uvádět samostatně v tabulce (v níž ani není popsáno, co značí hodnota „,000“).

V oddílu 3.2.2 je chybně uvedeno, že je testována obdélníková tabulka (reálně je čtvercová). Obecně studentka také při popisu výsledků věnuje nejvyšší pozornost skupině respondentů s nejvyšší mírou násilí mezi rodiči, která je však v datech velmi málo zastoupena ($n < 20$).

Hodnocení diskuse a závěrů práce (soulad interpretací a závěrů s výsledky empirických analýz, provedení diskuse závěrů, snaha o vysvětlení závěrů a jejich argumentace, zodpovězení výzkumných otázek, naplnění cílů práce).

První dva odstavce diskuse mi vůbec nedávají smysl. K „hlavní tezi“ jsem se již vyjadřovala výše, tvrzení, že by autorka testovala nějaké faktory, které mohou ovlivňovat mezigen. přenos domácího násilí je taktéž nepravdivé (jen zjišťuje existenci přenosu). Rozhodně se pak nezabývá environmentálními faktory, jak je pojmají Bessemer a kol. (2017), ani není pravdivé, že by zrovna tyto faktory byly nějak obzvlášť relevantní pro teorii sociálního učení.

Diskuze dále stručně shrnuje výsledky testování hypotéz a větší pozornost věnuje porovnání výsledků se zjištěními z pozdějšího českého výzkumu, které zároveň prezentuje, což působí pro čtenáře zmatečně (předchozí výzkum a jeho zjištění by měly být popsány v teoretické části práce a zde s k nim pouze odkazovat, jestli jsou ve shodě). V diskuzi neshody výsledků ohledně analýzy výsledků u mužů a u žen (str. 41) nepostupuje korektně, neboť bakalářská práce – na rozdíl od diskutovaného výzkumu – vůbec netestovala sílu mezigeneračního přenosu samostatně u mužů a u žen.

Závěr práce je pojat zcela nevhodně, kdy je již poněkoliakrát zopakován cíl práce a formulované hypotézy a posléze je prakticky zkopírovaná část již dříve prezentovaných výsledků. V několika případech se autorka pokouší o velmi opatrnou interpretaci dílčích výsledků. V případě prvního pokusu si navíc vybírá zrovna výsledky z grafu 5, které jsou očividně chybné (viz výše). Navíc její spekulace, proč respondenti volili hodnotu 4 a nikoli 5 zcela postrádá smysl, vzhledem k tomu, že se jedná o index, který si sama zkonstruovala a následně takto kategorizovala (pokud by jej kategorizovala jinak, mohli respondenti klidně volit častěji kategorii 5).

FORMÁLNÍ ASPEKTY PRÁCE

Hodnocení naplnění kritérií odborného textu (rozsah práce (BP 72-126 tis. znaků, DP 108-162 tis. znaků) citační normy, odkazy, popis datových zdrojů, jasnost odlišení myšlenek autora od převzatých, seznam literatury atd.)

Rozsah bakalářské práce se pohybuje na dolní hranici požadovaného rozsahu a pokud bychom přihlédli k faktu, že některé části jsou značně redundantní (např. prakticky celý Závěr), byla by i pod hranicí.

Výrazným problémem bakalářské práce jsou i chyby v odkazování na literaturu, které jsou velmi časté. Uvádím proto jen několik příkladů:

- chybí stránka u přímé citace „(Jandourek, 2001)“ na str. 10
- velmi často je v odkazech uváděn jen první autor – např. „(Gřivna, 2019)“ (str. 10), „Podle Voňkové (2004)“ (str. 12), „Hines (2002)“ (str. 16)
- občas je nesprávně použito „et al.“ namísto uvedení druhého autora (a ještě pravopisně chybně) – např. „(Voňková et., al., 2004)“ (str. 18)
- některé odkazované zdroje v seznamu literatury chybějí – např. Gelles (1977), Podaná (2018)
- v seznamu literatury je naopak necitované dílo: Keller, Jan. Sociální jednání: z hlediska marxistické sociologie. Vyd. 1. Brno: Univerzita J.E. Purkyně v Brně, c1988, pp. 33-47
- Liefbroer (2005) – text je v holandštině, je pravděpodobné, že se jedná o nepřiznanou sekundární citace z Besemer et al. (2017)

Hodnocení vhodnosti a úplnosti využití informačních zdrojů (literární prameny, databáze, zahraniční literatura, datové zdroje,...)

Jak je již uvedeno výše, teoretická část by zasluhovala obsáhlejší rešerši relevantních zdrojů, a to zejména zahraničních.

Hodnocení jazykové, stylistické a grafické úrovně práce (grafická úprava, členění textu, označení příloh, zpracování tabulek, grafů, schémat atp.)

Jazyková a stylistická stránka práce je na relativně standardní úrovni, i když důkladnější jazyková korektura by rozhodně neškodila (např. na str. 25 zcela chybí konec textu). Grafická úprava textu je naopak výrazně podprůměrná, u některých tabulek je např. „rozhozený“ formát titulku nebo poznámky pod tabulkou, „přetečení“ zdroje pod tabulkou na další stránku, nevhodná šířka sloupců, nevhodné zaokrouhlování apod. (např. tabulky 7, 8, 10). Prezentované grafy jsou rovněž velmi špatně zpracovány, často jsou nepřehledné až nepoužitelné (viz výše). Samostatnou kapitolou je vskutku otřesná úroveň obou příloh. Dotazník z výzkumu se studentce nepodařilo správně vložit, kompletně se mu rozpadl formát a je téměř nečitelný. Vzhledem k tomu, že studentka používá z dotazníků pouze část, nebyl důvod nevykopírovat jen relevantní otázky, které by šly snadno naformátovat do přijatelné podoby. Druhou přílohou je použitý syntax pro SPSS, který však neobsahuje pouze finální konstrukce proměnných a analýzy, nýbrž i

velké množství dalších příkazů, které studentka patrně průběžně zkoušela. Není tak vůbec jasné, které z příkazů a analýz nakonec v práci používá. V některých částech kódu je i zřejmé, že příkazy nemohou být funkční. Nevhodné je i velmi hovorové komentování příkazů, které je pro očividně určené pro potřeby autorky, nikoli čtenáře.

Celkové hodnocení práce

Předložená bakalářská práce má tolik závažných nedostatků, že ji nemohu doporučit k obhajobě.

Datum: 25.8.2023

Podpis: